

Andres Luure

ONTOLOOGIA, METAFÜÜSIKA JA NEED TEISED: MIS NAD VÕIKSID OLLA?

Tundub, et filosoofia ajaloos on ontoloogiat, metafüüsikat ja fenomenoloogiat ning võib-olla ka transtsendentaalfilosoofiat juba nii palju ümber tõlgendatud, et ka meie jaoks pole küsimus enam selles, mis nad tegelikult on, vaid selles, kuidas oleks mõistlik või otstarbekas neid omavahel suhestada, et oma filosoofilist nägemust edasi anda ja ühtlasi nendega tehtust ja nende endi sisendatavast midagi õppida.

Võiks ehk olla nii, et metafüüsika pakub loogilise aluse sellele, mida me tahame uskuda, ontoloogia aga põhjendab kogemusega seda, mida me mõtleme usaldada, nimelt loogikat.

Eks ole ju, ontoloogia öeldakse rääkivat olemisest; sellest, kuidas miski üldse olla võib; sellest, mis üldse olla võib, aga nii, et "mis" ongi määratud sellega, "kuidas". Me saame mõelda seda, mis kuidagi on, ja see, kuidas miski üldse olla võib, on siis põhjaks sellele, kuidas me üldse saame mõelda: ei saa ju mõelda seda, mida üldse olla ei või: üks ole, see oleks ebaloogiline. Aga ontoloogia ju õigupoolest kujutab neid asju ette, mis olla võivad – olla võibki see, mis on mõeldav, seega siis loogiline. Nii et ontoloogia jätab loogikale mulje, et ta räägib asjast; ometi aga loogika ise määrab, mis asjad on. Seetõttu ontoloogia loogikale tegelikku põhjendust ei anna.

Ka metafüüsika räägib sellest, mis on, aga sellisena, nagu see peab olema, sest muidu poleks loogiline. Tegelikult aga töötab metafüüsika ainult juhul, kui tulemus on ette teada, ja häda loogikale, mis seda tulemust ei toeta!

Transtsendentaalfilosoofia osutab õigustuseta jäävatele mõtlemisvormidele; fenomenoloogia toob välja, mida me oleme sunnitud põhjendamatult uskuma. Nõnda paljastab transtsendentaalfilosoofia ontoloogiat ja fenomenoloogiat metafüüsikat.

Ontoloogia on usaldav ja naiivne.
Metafüüsika on usklik ja kergeusklik.
Transtsendentaalfilosoofia on läbinägelik ja umbusklik.
Fenomenoloogia on läbikatsuv ja uskmatu.